

รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมแร่ ปี 2547

กลุ่มเศรษฐกิจแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐาน

อุตสาหกรรมแร่เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญและเป็นตัวกระตุ้นผลักดันการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด ทั้งยังเชื่อมโยงไปสู่อุตสาหกรรมต่อเนื่องที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศเช่น อุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ อุตสาหกรรมเซรามิกแก้วและกระจก อุตสาหกรรมโลหะ เป็นต้น ในปัจจุบันมูลค่าการผลิตแร่ที่ใช้ในอุตสาหกรรมภายในประเทศมีมากกว่าร้อยละ 90 ของมูลค่าแร่ที่ผลิตในประเทศทั้งหมด

แร่ที่มีการผลิตในประเทศมีมากกว่า 40 ชนิด ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มแร่ตามลักษณะการใช้ในอุตสาหกรรมได้ 8 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มแร่เชื้อเพลิงและพลังงาน ได้แก่ ลิกไนต์ และแอนทราไซต์
2. กลุ่มแร่โลหะและแร่หายาก ได้แก่ ดีบุก ตะกั่ว สังกะสี เหล็ก อลูมิเนียม แมงกานีส ทองแดง ทังสแตน โคัลมโบตัม-แทนทาลัม และเซอร์คอน
3. กลุ่มแร่รัตนชาติและโลหะมีค่า ได้แก่ ทองคำ และอัญมณี
4. กลุ่มแร่อุตสาหกรรมซีเมนต์ ได้แก่ หินปูน หินดินดาน ยิปซัม และดินมาร์ล
5. กลุ่มแร่อุตสาหกรรมก่อสร้าง ได้แก่ หินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง หินอ่อน หินแกรนิต และหินประดับ
6. กลุ่มแร่อุตสาหกรรมเซรามิกแก้วและกระจก ได้แก่ ดินขาว เฟลด์สปาร์ โดโลไมต์ บอลเคลย์ ทรายแก้ว และควอร์ตซ์
7. กลุ่มแร่อุตสาหกรรมปุ๋ย เคมีภัณฑ์ ได้แก่ โพแทช เกลือ เพอร์ไลต์ ฟอสเฟต
8. กลุ่มแร่ที่ใช้ในอุตสาหกรรมอื่นๆ ได้แก่ แบไรต์ ฟลูออไรต์ แคลไซต์ ทัลค์ ไดอะทอมไมต์ และเบนโทไนต์

การผลิต

การผลิตแร่ของไทย ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการใช้ภายในประเทศเป็นหลัก ในปี 2547 การผลิตแร่มีมูลค่าโดยรวม 34,042.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 15.05 กลุ่มแร่เชื้อเพลิงและพลังงานมีมูลค่าการผลิตมากที่สุด 10,029.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 6.46 ทั้งหมดเป็นการผลิตถ่านลิกไนต์สำหรับใช้ในประเทศ กลุ่มแร่อุตสาหกรรมซีเมนต์มีมูลค่าการผลิตมากเป็นอันดับสอง 9,666.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 22.3 แร่กลุ่มนี้ร้อยละ 55.57 และ 38.26 เป็นหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ และยิปซัม มีมูลค่าการผลิต 5,371.6 และ 3,698.6 ล้านบาท ตามลำดับ กลุ่มแร่อุตสาหกรรมก่อสร้างมีมูลค่าการผลิตมากเป็นอันดับสาม 6,824.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 12.59 แร่กลุ่มนี้ร้อยละ 75.16 เป็นหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างมีมูลค่า 5,129.4 ล้านบาท

การใช้แร่ภายในประเทศ

แร่ที่ผลิตได้ในประเทศกว่าร้อยละ 90 เป็นการผลิตเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมภายในประเทศ ในปี 2547 การใช้แร่มีมูลค่าโดยรวม 32,373.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 19.14 กลุ่มแร่เชื้อเพลิงและพลังงานมีมูลค่าการใช้มากที่สุด 10,271.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 13.13 ส่วนใหญ่เป็นถ่านลิกไนต์ที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้า กลุ่มแร่โลหะและแร่หายาก (มูลค่าการผลิตแร่โลหะในประเทศและมูลค่าแร่โลหะนำเข้าที่ใช้ในประเทศ) มีมูลค่าการใช้มากเป็นอันดับสอง 6,769.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 40.90 แร่กลุ่มนี้ร้อยละ 70.48 เป็นการใช้องค์ประกอบมีมูลค่า 4,770.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 24.20 กลุ่มแร่อุตสาหกรรมก่อสร้างมีมูลค่าการใช้มากเป็นอันดับสาม 6,754.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 13.29 แร่กลุ่มนี้ร้อยละ 76.68 เป็นหินปูนเพื่อการก่อสร้างมีมูลค่า 5,081.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 12.71

การนำเข้า

การนำเข้าเป็นการนำเข้าแร่ที่มีคุณภาพดีที่ไม่มีการผลิตหรือผลิตได้ไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ในประเทศ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้และเพื่อนำมาปรับคุณภาพแร่ในประเทศให้มีความเหมาะสมกับความต้องการใช้ ในปี 2547 มีมูลค่าการนำเข้าโดยรวม 28,546.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 40.46 กลุ่มแร่เชื้อเพลิงและพลังงานเป็นกลุ่มแร่ที่มีความสำคัญและมีมูลค่าการนำเข้ามากที่สุด 12,275.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 31.57 โดยเฉพาะถ่านหินบิทูมินัสมีมูลค่าการนำเข้า 8,356.0 ล้านบาท กลุ่มแร่โลหะและแร่หายากมีมูลค่าการนำเข้ามากเป็นอันดับสอง 9,515.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 85.46 แร่ทั้งสองกลุ่มนี้เป็นกลุ่มแร่ที่ผลิตได้ไม่เพียงพอ ความต้องการใช้ในประเทศ ส่วนอันดับสามเป็นกลุ่มแร่ที่ใช้ในอุตสาหกรรมอื่น ๆ มีมูลค่าการนำเข้า 4,134.1 ล้านบาท แร่ในกลุ่มนี้นอกจากจะผลิตได้ไม่เพียงพอความต้องการใช้แล้วแร่บางชนิดยังไม่มีการผลิตในประเทศ โดยเฉพาะแร่ใยหิน (Asbestos) มีมูลค่าการนำเข้ากว่าร้อยละ 43.53 ของการนำเข้าแร่ในกลุ่มนี้

การส่งออก

การส่งแร่ออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นแร่ที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการใช้ภายในประเทศ หรือแร่ที่มีการเพิ่มมูลค่าแล้ว และแร่ที่ส่งไปโรงถลุงในต่างประเทศ แต่หลังจากรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้แร่เป็นวัตถุดิบที่ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขันและมีมาตรการในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าส่งออก ทำให้การส่งออกแร่ในรูปของวัตถุดิบ แร่สำเร็จรูป และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปมีมูลค่าเพิ่มขึ้น การส่งออกในปี 2547 มีมูลค่าการส่งออกโดยรวม 13,919.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 27.94 กลุ่มแร่โลหะและแร่หายากมีมูลค่าการส่งออกมากที่สุด 8,194.2 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 46.84 โดยโลหะดีบุกมีมูลค่าการส่งออก 5,114.8 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 62.42 ของการส่งออกแร่ในกลุ่มนี้ ส่งไปยังตลาดหลักในประเทศ ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ และ เกาหลีใต้ กลุ่มแร่อุตสาหกรรมซีเมนต์มีมูลค่าการส่งออกมากเป็นอันดับสอง

2,651.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 4.58 โดยเรียปซัมมีมูลค่าการส่งออก 2,433.4 ล้านบาท ส่งไปยังประเทศญี่ปุ่น อินโดนีเซีย และมาเลเซีย กลุ่มแร่รัตนชาติและโลหะมีค่ามีมูลค่าการส่งออก มากเป็นอันดับสาม 2,638.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 14.51 เฉพาะแร่ทองคำมีมูลค่าการส่งออก 2,368.6 ล้านบาท ทั้งหมดส่งออกไปยังประเทศออสเตรเลีย

การจัดเก็บรายได้ของแผ่นดิน

รายได้จากการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ ในปี 2547 มีจำนวน 1,322.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 16.35

การอนุญาตประทานบัตร

- ประทานบัตรที่ได้รับการอนุญาตในปี 2547 มีจำนวน 44 แปลง
- ประทานบัตรที่ได้รับการอนุญาตในปี 2548 (มกราคม-มีนาคม) มีจำนวน 36 แปลง

แนวโน้ม

ในช่วงปี 2547 อุตสาหกรรมแร่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง โดยมีสาเหตุมาจากปัจจัยลบ ซึ่งได้แก่ราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้นและการผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ในขณะที่การปรับตัวสูงขึ้นของราคาโลหะ เช่น ดีบุก เหล็ก และสังกะสี ส่งผลให้อุตสาหกรรมแร่และอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้แร่โลหะมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากการดำเนินนโยบายและมาตรการกระตุ้นให้เกิดการใช้ภายในโครงการต่าง ๆ ตลอดจนมาตรการเฉพาะด้านของรัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในประเทศ ส่งผลให้อำนาจซื้อของประชาชนในการบริโภคเพิ่มขึ้น อีกทั้งอัตราดอกเบี้ยที่เอื้อต่อการลงทุน ทำให้อัตราการขยายตัวของอุปสงค์ในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นแรงผลักดันให้เศรษฐกิจขยายตัว

ในปี 2548 คาดว่าอุตสาหกรรมแร่ยังคงมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราลดลงไปอีกระยะหนึ่ง จากปัจจัยภายใน ได้แก่ การเกิดคลื่นสึนามิใน 6 จังหวัดภาคใต้ ปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ อัตราดอกเบี้ยที่มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น และการประกาศปรับขึ้นราคาน้ำมันของรัฐบาล และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัญหาราคาน้ำมันในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้น และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าที่ชะลอตัวลง ล้วนส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมของประเทศ ทั้งในด้านต้นทุนการผลิตและค่าขนส่งที่ปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาสินค้าขยับสูงขึ้น แสดงว่าค่าเงินที่แท้จริงและอำนาจซื้อของประชาชนลดลง ส่วนการส่งออกและการนำเข้าแร่และผลิตภัณฑ์ที่ใช้แร่เป็นวัตถุดิบมีแนวโน้มจะขยับตัวสูงขึ้น ทั้งจากการเปิดการค้าเสรี(FTA) กับประเทศต่างๆ และการเร่งการส่งออกของรัฐ ดังนั้นเพื่อรักษาดุลการค้าของประเทศภาครัฐจึงควรหามาตรการควบคุมการนำเข้าและส่งเสริมให้มีการใช้ภายในประเทศเพิ่มขึ้น